

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. svibnja 1990.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevom koji je zaprimljen u tajništvu Suda 6. siječnja 1989., Komisija Europskih zajednica pokrenula je tužbu na temelju drugog podstavka članka 93. stavka 2. Ugovora o EEZ-u, za utvrđivanje da je, time što nije provela Odluku Komisije 88/174/EEZ od 17. studenoga 1987. o potpori koju je pokrajina Baden-Württemberg dodijelila BUG-Alutechnik GmbH, poduzeću za proizvodnju polugotovih i gotovih proizvoda od aluminija (SL 1988., L 79, str. 29.), Savezna Republika Njemačka povrijedila obveze iz Ugovora o EEZ-u.
- 2 Predmetna potpora nije bila prijavljena Komisiji. Potaknuta napisima u tisku, Komisija je 21. svibnja 1985. poslala dopis saveznoj vladi u kojem je zatražila potvrdu istinitosti informacije da je pokrajina Baden-Württemberg društvu BUG-Alutechnik GmbH dodijelila subvencije i kreditna jamstva s ciljem njegovog preuzimanja od strane društva Kaiser Aluminium Europe Inc. Verbalnom notom od 24. lipnja 1985. savezna vlada potvrdila je da je potpora dodijeljena tom poduzeću, a u dvjema daljnjima verbalnim notama od 8. kolovoza i 2. listopada 1985., kao odgovor na dodatne upite Komisije, dala je dodatne pojedinosti o toj transakciji.
- 3 Dopisom od 22. prosinca 1987., nakon završetka postupka propisanog člankom 93. stavkom 2. Ugovora o EEZ-u, Komisija je obavijestila Saveznu Republiku Njemačku o gore navedenoj Odluci 88/174/EEZ. Članak 1. te odluke propisuje da je predmetna potpora „nezakonita jer je dodijeljena protivno odredbama članka 93. stavka 3. Ugovora o EEZ-u” te da je uz to „nespojiva sa zajedničkim tržištem”. [neslužbeni prijevod]
- 4 Članak 2. te odluke predviđa: „Predmetna se potpora mora povući putem povrata, a Savezna Republika Njemačka dužna je unutar dva mjeseca od dana obavijesti o ovoj Odluci Komisiji prijaviti mjere koje je poduzela kako bi se s ovim uskladila”. [neslužbeni prijevod]
- 5 Njemačka vlada nije osporavala tu odluku. Verbalnom notom od 19. travnja 1988. njemačka vlada Komisiji je poslala priopćenje od 13. travnja 1988., u kojem je izložila niz kritika na neke od nalaza i procjena na kojima se temeljila odluka. Komisija te argumente nije smatrala

relevantnima te je dopisom od 11. srpnja 1988. pozvala Saveznu Republiku Njemačku da provede odluku.

- 6 Verbalnom notom od 9. prosinca 1988. njemačka vlada Komisiji je poslala priopćenje od 2. prosinca, u kojem je predložila da se pričeka presuda u predmetu Alcan (presuda od 2. veljače 1989., Komisija/Njemačka, 94/87, Zb., str. 175.), u kojoj je bilo riječi od sličnim pravnim pitanjima. Dopisom od 23. prosinca 1988. Komisija je obavijestila njemačku vladu da ne smatra prikladnim još čekati te je pokrenula ovu tužbu.
- 7 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tjeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ovi dijelovi spisa u nastavku se spominju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.
- 8 Među strankama nije sporno da Savezna Republika Njemačka nije poduzela nikakve mjere kako bi ostvarila povrat potpore u skladu sa zahtjevima Odluke 88/174/EEZ.
- 9 Međutim, njemačka vlada tvrdi da je odluku apsolutno nemoguće provesti zbog načela zaštite legitimnih očekivanja, koje osobito utjelovljuje članak 48. Verwaltungsverfahrensgesetzes (zakon o upravnom postupku) pokrajine Baden-Württemberg, koji se primjenjuje u predmetnom slučaju.
- 10 Ona osobito tvrdi da, u skladu s tim člankom i načelima njemačkog ustavnog prava, javno tijelo ne može opozvati nezakonitu upravnu mjeru kojom se dodjeljuje davanje, a da prije toga ne odvagne razne uključene interese. Stoga je u okolnostima predmetnog slučaja nadležno nacionalno tijelo dužno dati prednost zaštiti legitimnih očekivanja poduzeća koje prima potporu u odnosu na javni interes Zajednice da se potpora povрати.
- 11 Konačno, njemačka vlada tvrdi da povrat potpore sprječava i zabrana iz članka 48. Verwaltungsverfahrensgesetzes o opozivu upravne mjere kojom se dodjeljuje davanje više od jedne godine nakon što je upravno tijelo postalo svjesno okolnosti koje čine temelj za opoziv.
- 12 Kako je Sud među ostalim presudio u presudi od 21. ožujka 1990. u predmetu Belgija/Komisija, (C-142/87, Zb., str. I-959.), povrat nezakonito dodijeljene potpore u načelu se mora obaviti u skladu s relevantnim postupovnim odredbama nacionalnih propisa, pod uvjetom da se te odredbe primjenjuju na način da ne čine povrat koji zahtijeva pravo Zajednice neizvedivim (t. 61.).
- 13 Sud je također potvrdio da se, s obzirom na to da je načelo zaštite legitimnih očekivanja dio pravnog poretka Zajednice, činjenica da nacionalni propis predviđa da se u stvari kao što je povrat protupravno isplaćene potpore Zajednice poštuju načela zaštite legitimnih interesa i jamstva pravne sigurnosti, ne može smatrati suprotnom tom istom pravnom poretku (presuda od

21. rujna 1983., Deutsche Milchkontor, u spojenim predmetima od 205 do 215/82, Zb., str. 2633., točka 30.).

- 14 Isti pristup valja zauzeti u odnosu na povrat nacionalne potpore koja je odobrena protivno pravu Zajednice. Međutim, valja istaknuti da, s obzirom na obveznu prirodu nadzora državnih potpora koji provodi Komisija na temelju članka 93. Ugovora, poduzeća kojima je potpora odobrena u načelu ne smiju imati legitimna očekivanja da je ta potpora zakonita ako nije odobrena u skladu s postupkom predviđenim u navedenom članku. Pažljivi poduzetnik trebao bi znati utvrditi je li se slijedio taj postupak.
- 15 S tim u vezi valja istaknuti da je priopćenjem objavljenim u *Službenom listu Europskih zajednica* Komisija obavijestila potencijalne primatelje državnih potpora o riziku koji nose nezakonito dodijeljene potpore, odnosno da će takvu potporu možda morati vratiti (SL 1983., C 318, str. 3.).
- 16 Točno je da se primatelj nezakonite potpore može pozvati na postojanje izvanrednih okolnosti na temelju kojih je legitimno pretpostavio da je potpora zakonita te stoga odbiti vratiti potporu. Ako se takav predmet pojavi pred nacionalnim sudom, taj sud mora procijeniti materijalne okolnosti, ako je to potrebno, nakon dobivanja prethodne odluke o tumačenju od Suda.
- 17 Međutim, država članica čija su tijela dodijelila potporu protivno postupovnim pravilima iz članka 93. ne može se pozvati na legitimna očekivanja primatelja kako bi opravdala neusklađenost s obvezom poduzimanja potrebnih mjera za provođenje odluke Komisije koja nalaže povrat potpore. Kada bi se to moglo, članci 92. i 93. Ugovora bili bi besmisleni jer bi se nacionalna tijela mogla pozvati na vlastito nezakonito postupanje kako bi lišila učinka odluke Komisije donesene na temelju odredbi Ugovora.
- 18 Konačno, njemačka se vlada ne može kao razlog nemogućnosti provođenja odluke Komisije pozvati na obveze nadležnog upravnog tijela koje proizlaze iz pravila za zaštitu legitimnih očekivanja iz članka 48. zakona o upravnom postupku (Verwaltungsverfahrensgesetz) u vezi s odmjeravanjem uključenih interesa i rokom unutar kojeg se može opozvati upravni akt kojim se dodjeljuje davanje. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, država članica ne može se pozvati na odredbe, praksu ili okolnosti u svojem unutarnjem pravom sustavu kako bi opravdala neusklađenost s obvezama iz prava Zajednice.
- 19 Naime, odredba koja predviđa rok za opoziv upravnog akta mora se, kao i sve relevantne odredbe nacionalnih propisa, primijeniti na način da se ne onemogućava povrat koji zahtijeva pravo Zajednice i da se u potpunosti uzmu u obzir interesi Zajednice.
- 20 Iz navedenog slijedi da Sud treba ustvrditi, u skladu sa zahtjevom Komisije, da Savezna Republika Njemačka nije ispunila svoje obveze iz Ugovora.

Troškovi

- 21 U skladu s člankom 69. stavkom 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je snositi troškove. Budući da Savezna Republika Njemačka nije uspjela u postupku, valja joj naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenog,

SUD,

proglašava i presuđuje:

- 1. Utvrđuje se da je, time što nije provela Odluku Komisije 88/174/EEZ od 17. studenoga 1987. o potpori koju je pokrajina Baden-Württemberg dodijelila društvu BUG-Alutechnik GmbH, poduzeću za proizvodnju polugotovih i gotovih proizvoda od aluminija, Savezna Republika Njemačka povrijedila obveze iz Ugovora o EEZ-u.**
- 2. Saveznoj Republici Njemačkoj nalaže se snošenje troškova.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 20. rujna 1990.

[potpisi]

* Jezik postupka: njemački